

2021. november 30.

Katonás (t)rend?

Militarizációs tendenciák Magyarországon-helyzetkép

Tartalom

A honvédség alkotmányos szerepkörét bővítő jogalkotás	1
1. A honvédség rendészeti jogkörei a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben (2015)	1
1.1. A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetése és fenntartása	1
1.2. A rendőrség megváltozott feladatköre a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben.....	2
1.3. A honvédség megváltozott feladatköre a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben	3
1.3.1. A katona közreműködése a tömeges bevándorlás kezelésében.....	3
1.3.2. A katonák közreműködésének területi hatálya	3
1.3.3. A honvédelmi törvény alkalmazásának kiterjesztése	4
1.3.4. A katona lőfegyverhasználati joga	5
1.3.5. A katona eljárásával szembeni panaszlehetőség	5
2. A katonai rendészek jogkörének kiterjesztése a katonai szervezeten kívülre (2019)	5
3. A honvédség alkalmazása a koronavírus-járvány első hullámában (2020).....	6
3.1. A honvédség alkalmazásának alkotmányos keretei a járvány kitörésekor.....	6
3.2. A honvédség rendészeti típusú közreműködése	7
3.3. A kórházparancsnoki rendszer bevezetése.....	8
3.4. Az egészségügyi intézmények fegyveres védelme	11
3.5. Egyéb honvédségi feladatkörök	11
4. A honvédség alkotmányos szerepének megváltoztatása a járvány alatt.....	11
4.1. Az Átmeneti törvény	11
4.2. A honvédség alkalmazási lehetőségének kiterjesztése.....	12
5. A honvédség alkalmazása az új keretek között	14
5.1. A rendészeti típusú közreműködés körének bővítése.....	14
5.2. A veszélyhelyzetre tekintettel elrendelt katonai feladatok	15
5.3. Egészségügyi válsághelyzetre tekintettel elrendelt katonai feladatok.....	16
6. A kormány militarizációs törekvéseire utaló egyéb jelek	17
6.1. A honvédségnél betölthető beosztások számának növelése	17
6.2. Haderőfejlesztés.....	17
6.3. A honvédség depolitizáltságának megbontása	17
1. sz. melléklet: Lőfegyverhasználati tükör	19
2. sz. melléklet: Panaszeljárási tükör	21
3. sz. melléklet: Kényszerítő eszközök alkalmazása	23

„A korlátozást nem tűrő önkény kedvelt megoldása az, amikor a hadsereget rendőrségként, a rendőrséget hadsereggéként működteti.”

(Finszter Géza)

A honvédség alkotmányos szerepkörét bővítő jogalkotás

A honvédség alkotmányos szerepkörének megváltoztatását célzó jogalkotási folyamat évek óta zajlik. A Fidesz-KDNP kormány és a kormányzó pártok alkotmányozó többségével működő országgyűlés lépésről-lépésre folyamatosan bővítette a katonaság jogköreit. A változások minden esetben abba az irányba hatottak, hogy a katonaság fokozatosan, egyre szélesebb körben vált jogosulttá az állampolgárokkal szembeni intézkedések megtételére és egyre több – hagyományosan a rendőrség alkotmányos szerepkörébe tartozó – klasszikus rendészeti tevékenység ellátására szerzett jogot. Az alábbiakban áttekintjük azokat a fontosabb jogalkotási lépéseket, amelyek révén fokozatosan bővült a katonaság intézkedési jogköre és alkalmazási területe.

1. A honvédség rendészeti jogkörei a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben (2015)

A kormány 2015-ben, a menekültügyi válság idején kezdeményezte egy újfajta (kvázi különleges) jogrend – a **tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet** – bevezetését és annak kapcsán a Magyar Honvédség feladatainak kiterjesztését. A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet az Alaptörvény nem szabályozza különleges jogrendként, az arra vonatkozó szabályozás a rendes jogrendbe épült be, ilyen módon **a honvédség rendkívüli alkalmazását is a rendes jogrend keretein belül tette lehetővé.**

1.1. A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetése és fenntartása

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet az Alaptörvény által nem szabályozott kvázi különleges jogrend, amelyet egy 2015-ben eszközölt egyszerű (nem sarkalatos) törvénymódosítás vezetett be.¹ A válsághelyzet elrendeléséről, fenntartásáról és területi hatályának meghatározásáról a kormány saját hatáskörben, rendeleti úton határoz. Paradox módon egyetlen kormányrendelet elég ahhoz, hogy a katonaság sarkalatos törvényben² rögzített különleges hatásköreit aktiválja. Elrendelésének feltételeit a törvény olyan módon rögzítette, hogy egyes objektív és tényszerűen visszaellenőrizhető kritériumok³ mellett önálló jogalapként megjelent egy tágan értelmezhető feltétel („gumisabály”) is, amely alapján a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet a kormány lényegében bármikor elrendelheti.⁴ Habár a válsághelyzet hatálya legfeljebb hat hónap, a törvény korlátok nélkül teszi lehetővé annak

¹ A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény vezette be. A válsághelyzet elrendelésének feltételeit a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (Met.) újonnan beiktatott 80/A. §-a rögzíti.

² A honvédelemről és a Magyar Honvédségről valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (Hvt.).

³ A Met. 80/A. § (1) bekezdés a) és b) pontja szerint: „(1) Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet rendelhető el, ha a) a Magyarországra érkező elismerést kérők száma aa) egy hónap átlagában a napi ötszáz főt, ab) két egymást követő hét átlagában a napi hétszázötven főt vagy ac) egy hét átlagában a napi nyolcszáz főt meghaladja, b) a Magyarországon a tranzitónában tartózkodók száma - a külföldiek ellátásában közreműködő személyeket nem számítva - ba) egy hónap átlagában a napi ezer főt, bb) két egymást követő hét átlagában a napi ezeröttszáz főt vagy bc) egy hét átlagában a napi ezerhatszáz főt meghaladja [...].”

⁴ A Met. 80/A. § (1) bekezdés c) pontja szerint elrendelhető a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet, ha „az a) és b) pontban meghatározott eseteken kívül bármely olyan migrációs helyzettel összefüggő körülmény alakul ki, amely valamely település közbiztonságát, közrendjét vagy a közegészségügyet közvetlenül veszélyezteti, különösen, ha az adott településen vagy annak külterületén található befogadó állomáson vagy a külföldiek elhelyezését biztosító egyéb létesítményben zavargás tör ki, vagy erőszakos cselekményeket követnek el.” 2017-ben a törvény c) pontja módosult, de változatlanul tág feltételek között van lehetőség a különleges jogrend bevezetésére, így többek között továbbra is el lehet rendelni, ha „bármely olyan migrációs helyzettel összefüggő körülmény alakul ki, amely [...] valamely magyarországi település közbiztonságát, közrendjét vagy a közegészségügyet közvetlenül veszélyezteti [...]”.

meghosszabbítását.⁵ Emellett a törvény nem tartalmaz garanciákat a válsághelyzet törvényellenes fenntartásával szemben és jogorvoslati lehetőséget sem biztosít a kormány döntése ellen. A törvény csupán annyit rögzít, hogy az országos rendőrfőkapitány és a menekültügyi hatóság vezetője köteles folyamatosan figyelemmel kísérni, hogy a válsághelyzet elrendelésének feltételei fennállnak-e, és szükség esetén kezdeményezniük kell a válsághelyzet megszüntetését.

A kormány első alkalommal 2015 szeptemberében, az objektív kritériumok alapján rendelte el a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet olyan módon, hogy a rendelet alkalmazási területeként két déli határmegyét jelölt meg.⁶ Az első hat hónapos időtartam lejártát követően azonban már a „gumisabály” alkalmazásával hosszabbította meg és terjesztette ki Magyarország teljes területére a hatályát. Ennek következtében 2016. márciusa óta – jelenleg több, mint öt éve – áll fenn a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet, amelyet a kormány félévente automatikusan újít meg.⁷ **Mindennek eredményeként a gyakorlatban a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet tömeges bevándorlás nélkül és tényleges válsághelyzet hiányában is fenntartható.**

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet **a rendes jogrend keretein belül rendkívüli intézkedések meghozatalára ad lehetőséget.** A kormány nem csak arra kapott törvényi felhatalmazást, hogy rendeleti úton kihirdesse a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet, és ezzel aktiválja a törvényben már rögzített rendkívüli jogköröket és intézkedéseket, hanem arra is, hogy azokat tovább bővítse (a törvény megfogalmazása szerint: a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet elrendelésével, fennállásával, megszüntetésével összefüggő további szabályokat állapítson meg).⁸

1.2. A rendőrség megváltozott feladatköre a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetésével egyidejűleg az országgyűlés elfogadott egy másik törvényt is,⁹ amely a válsághelyzetben mind a rendőrség, mind a honvédség számára rendkívüli intézkedéseket tett lehetővé. **A rendőrség speciális jogkörei a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet elrendelésével automatikusan beállnak és a kormányrendelet hatálya alatt mindvégig fennmaradnak.**

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben a rendőrség jogkörei kibővültek olyan intézkedésekkel, amelyeket korábban csak védett személyek vagy létesítmények biztosítása céljából alkalmazhatott. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 2015-ben bevezetett rendelkezései¹⁰ alapján a rendőrség többek között jogosulttá vált arra, hogy tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben a járványügyi intézkedések¹¹ biztosítása céljából (i) útvonalat, közterületet a forgalom elől elzárjon, (ez a speciális jogkör lehetőséget adhat arra is, hogy a rendőrség önkényesen korlátozza a gyülekezési jog gyakorlását); (ii) magánlakásba külön utasítás birtokában ellenőrzés céljából belépjen és ott tartózkodjon, (ez a speciális jogkör a magán- és családi élet védelmét súlyosan sértő intézkedésre is

⁵ A Met. 80/A. § (4) bekezdése szerint „A (2) bekezdés szerinti kormányrendelet legfeljebb hat hónapig marad hatályban, kivéve ha a Kormány annak hatályát meghosszabbítja.”

⁶ Lásd a 269/2015. (IX. 15.) Korm. rendeletet.

⁷ Lásd <https://helsinki.hu/nem-jarvanyveszely-miatt-hosszabbítottak-meg-a-migracios-valsaghelyzetet/>

⁸ Met. 93. § (1) j) pont.

⁹ Egyes törvények Magyarország államhatárának hatékonyabb védelmével és a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXLII. törvény.

¹⁰ A Rtv. 35/B. § szerint a rendőrség tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben „útvonalat, közterületet a forgalom elől elzárhat, a forgalmat korlátozhatja, b) nyilvános és közforgalmú intézmények működését korlátozhatja, c) magánlakásba - külön írásos utasítás birtokában - ellenőrzés, a helyszín megfigyelése és biztosítása céljából beléphet, és ott tartózkodhat, d) területet, épületet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzék, illetve az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.”

¹¹ Nem világos, hogy pontosan milyen járványügyi intézkedések hatálya képezi a rendelkezések alkalmazásának feltételét. A járványügyi intézkedések biztosítása jóval a koronavírus világjárvány kitörését megelőzően, a menekültválság kapcsán került be a törvénybe, vélhetően elsősorban hangulatkeltés céljából.

alapot adhat). Ezek a rendőrségi jogkörök rendes jogrend idején komoly alapjogi aggályokat vetnek fel. A rendőrség kibővített jogköreinek a honvédség alkalmazása szempontjából azért van jelentőségük, mert a törvény a katonák számára előírja az intézkedések végrehajtásában való közreműködés lehetőségét. Figyelemmel arra, hogy **a honvédség a rendőrség jogköreinek gyakorlására szerzett jogot, a rendőrség jogköreinek kibővítése implicit módon tovább bővítette a honvédség feladatkörét is.**

1.3. A honvédség megváltozott feladatköre a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben a honvédség jogkörei is kibővültek, lehetővé téve a **hadsereg békeidőben történő, országhatáron belüli mozgósítását, Magyarország civil lakosságával szemben is.**

1.3.1. A katona közreműködése a tömeges bevándorlás kezelésében

A honvédelemről és a Magyar Honvédségről valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (Hvt.) tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetre alkotott rendelkezései alapján a katonaság **fegyverhasználati joggal közreműködik** az államhatár őrzésével kapcsolatos tevékenységekben és **a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtásában.**¹² A jogalkotási technika ismét ugyanaz, mint a válsághelyzet elrendelését rögzítő feltételek esetében: egy jól körülhatárolt és szűken meghatározott feladatkörhöz (az államhatár őrzése) egy rendkívül tágan értelmezhető hatáskör is társul (a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása), amely korlátlanul lehetővé teszi a honvédség alkalmazását. A gumiszabály alapján a katonaság többek között a fent részletezett rendkívüli rendőrségi intézkedések végrehajtásában is közreműködhet, vagyis pl. a katonák utasítás birtokában bármilyen magánlakásba beléphetnek és ott tartózkodhatnak. Ennek egyetlen feltétele az, hogy a kormány elrendelje a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet.

A Hvt. garanciális szabályként rögzíti, hogy a feladat ellátása során a Honvédség a rendőrség feladat- és hatáskörét nem vonhatja el.¹³ Nem világos ugyanakkor, hogy a gyakorlatban hogyan érvényesül ez a szabály, különös tekintettel arra, hogy ugyanez a törvény kifejezetten felhatalmazta a honvédséget a rendőrségi intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazására, azzal, hogy a törvény szerint a katonák közreműködői **feladatukat katonai függelmi rendszerben, saját parancsnokaik vezetésével hajtják végre.**¹⁴ A két, egymástól elkülönült hierarchikus rendszerben szolgálatot teljesítő rendőrök és katonák tevékenységének összehangolását a 15/2015 (IX.14.) BM-HM együttes utasítás célozta meg, lehetővé téve, hogy a rendőrök „felkérést” intézzenek a katonáknak a jogszabályban meghatározott intézkedések foganatosítására. Az együttes utasítás azonban deklarálta nem érintette „a hatálya alá tartozó szervek, illetve személyek feladat- és hatáskörébe tartozó hatósági jogosítványok gyakorlásának jogszabályban meghatározott rendjét” és rögzítette, hogy az intézkedés foganatosítása során a katonáknak a rájuk irányadó jogszabályi előírásoknak megfelelően kell eljárniuk.

1.3.2. A katonák közreműködésének területi hatálya

A Hvt. szerint a közreműködés során a katona kizárólag a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet kihirdető **kormányrendeletben meghatározott területen segítheti a rendőr feladatainak ellátását.** A garanciális szabály mögött ugyanakkor ténylegesen semmilyen biztosíték nincs, hiszen – a fent már leírtak szerint – a kormány valódi kontroll nélkül határozhatja meg a válsághelyzet területi

¹² Hvt. 36. § (1) bekezdés h) pont.

¹³ Hvt. 37. § (1a) bekezdés.

¹⁴ Hvt. 37. § (2) bekezdés.

hatályát. **2016 óta Magyarország teljes területén folyamatosan** tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet van, így Magyarország egész területére automatikusan kiterjed a katonaság rendőri intézkedésekben történő közreműködésének lehetősége.

1.3.3. A honvédelmi törvény alkalmazásának kiterjesztése

A Hvt. 54/D. §-ának megfogalmazása szerint a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben közreműködő katona „*e törvény rendelkezéseitől eltérően jogosult*” az Rtv.-ben meghatározott rendőri intézkedések megtételére és kényszerítő eszközök alkalmazására.¹⁵ Önmagában a megfogalmazás alapján nem egyértelmű, hogy hogyan kell értelmezni az „*e törvény rendelkezéseitől eltérően*” kitétel: megszorító vagy kiterjesztő rendelkezésként. Vagyis, a katonák a törvénytől eltérően csak az e paragrafusban felsorolt tevékenységeket láthatják el, vagy a korábbi jogosítványaik megtartása mellett szereznek jogot rendőri intézkedések végrehajtására? Úgy kell-e értelmezni, hogy a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben közreműködő katona a Hvt. 54/D. §-ban felsorolt intézkedéseken túl egyéb, a honvédelmi törvényben szereplő intézkedésekre nem jogosult, vagy épp ellenkezőleg, a honvédelmi törvényben foglalt jogosítványait kiegészítve válnak jogosulttá rendőri intézkedések megtételére?

Amennyiben a katonaság alkalmazásának célja csupán a rendőri kapacitások kiegészítése volna, kézenfekvő lenne a rendelkezés megszorító értelmezése. A kiterjesztő értelmezés azonban nem zárható ki, sőt, kifejezetten a már meglévő katonai jogkörök kiegészítésére utal, hogy a szabályozás – a Hvt. fegyverhasználatra vonatkozó mögöttes szabályaira utalva – mentesíti a katonákat a fegyverhasználati kötelezettség alól.¹⁶ A kiterjesztő értelmezést erősíti a törvenymódosításhoz fűzött indoklás is, amely szerint: „*A módosítás további célja a Magyar Honvédségnél rendszeresített egyéni kényszerítő eszközök alkalmazása mellett [...] a rendőrség tömegkezelési feladatai segítése érdekében a Magyar Honvédség missziós gyakorlatában már meglévő, élet kioltására nem alkalmas tömegkezelési eszközök alkalmazásának lehetővé tétele.*” Mindezek alapján (és a törvény egyéb rendelkezéseinek alkalmazását kizáró rendelkezés hiányában) azt kell feltételezni, hogy **a honvédelmi törvény azon rendelkezései, amelyek alkalmazását kifejezetten nem zárták ki, irányadóak a rendőrség intézkedéseiben közreműködő katonára.**

További zavart okoz, hogy a törvény szerint, ha a katona rendőri intézkedés végrehajtásában közreműködik, eljárására az Rtv.-ben meghatározott szabályok az irányadóak, ugyanakkor **a katona intézkedésének jogszerűségét a honvédelmi törvényben meghatározottak szerint kell vizsgálni.**¹⁷ Ennek a rendelkezésnek két következménye van: (i) egyrészt, anyagi jogi, (vagyis, például azt, hogy a katona jogszerűen használta-e a lőfegyverét, a Hvt. alapján kell megítélni, ami nem azonos a Rtv. szerinti fegyverhasználat jogszerűségével); (ii) másrészt eljárásjogi, azaz az intézkedéssel szembeni panasz lehetőségét is a Hvt. rendelkezései jelölik ki.

¹⁵ A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben a katona a rendőrségre irányadó szabályok szerint a következő intézkedések megtételére jogosult: igazoltatás, dolog helyszíni elvétele, fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása, felvilágosítás kérés; szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személy valamint az ország területén jogellenesen tartózkodó személy elfogása és hatóság elé állítása; idegenrendészeti intézkedést alkalmazhat, a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben járványügyi intézkedést alkalmazhat, biztonsági intézkedést alkalmazhat, helyszín biztosításában közreműködhet, kép- és hangfelvételt készíthet, a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti.

¹⁶ A Hvt. 56. § (3) bekezdése a fegyveres szolgálatot teljesítő katona nem csak jogosultságként, hanem kötelezettségként is előírja a fegyverhasználatot a törvényben meghatározott esetekben (pl. jogos védelem vagy végszükség esetén). A fegyverhasználati kötelezettség kiiktatása azt jelenti, hogy a katona továbbra is jogosult a fegyverhasználatra, nem vonható azonban felelősségre, ha az előállott helyzetben nem használ fegyvert.

¹⁷ Hvt. 54/D. § (2) bekezdés.

1.3.4. A katona lőfegyverhasználati joga

Ha csak a katona és a rendőr lőfegyverhasználatára vonatkozó szabályozást vetjük össze (a részletes összehasonlítást lásd az 1. sz. mellékletben), azonnal kitűnik, hogy – noha a szabályozás sok szempontból mutat hasonlóságot – valójában **a katona sokkal szélesebb körben jogosult lőfegyver használatára**. A rendőrrel ellentétben a katona **jogszerűen használhat lőfegyvert például az általa őrzött objektumba, lezárt területre történő jogellenes behatolás megakadályozására**¹⁸ vagy a jogszerű intézkedéssel szembeni **tettleges ellenállás leküzdésére** is.¹⁹ Noha a katonák mozgósításának célja a rendőrség munkájának segítése, ténylegesen mégsem csupán az erőforrások növelését, kapacitások bővítését eredményezi a szabályozás, hanem **minőségi változást jelent a polgárokkal szembeni intézkedések alkalmazásának lehetőségében**.

Fontos megjegyezni, hogy ez a minőségi változás a fegyverhasználat terén nem szükségszerű. A katonáknak a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben való közreműködése **fegyverhasználati jog nélkül is megvalósítható lett volna**. A fegyverhasználati jog nélküli katonai szolgálat ugyanis nem a teljes fegyvertelenséget jelenti. A katona még a fegyverhasználati jog nélkül ellátandó feladatok végrehajtása során is viselheti rendszeresített egyéni lőfegyverét, azonban azt csak jogos védelem vagy végszükség esetén használhatja.²⁰ Egy ilyen, korlátozottabb körű fegyverhasználati jog is elégséges lehet arra, hogy a katonák hatékonyan közreműködjenek a rendőrség tevékenységében.

1.3.5. A katona eljárásával szembeni panaszlehetőség

A honvédelmi törvény alkalmazása eljárásjogi szempontból **a jogorvoslati lehetőségek szűkítését eredményezi** (a panaszra vonatkozó szabályok összevetését lásd a 2. sz. mellékletben). A katona eljárásával szembeni panasz lehetőségét szabályozó rendelkezések szerint a panasz eljárás fogalmilag, **minden esetben egyfokú és nincs lehetőség arra, hogy a panaszkérelmeket az alapvető jogok biztosa vizsgálja**. A gyakorlatban problémát okozhat az is, ha a katona nem önállóan, hanem a rendőr mellett intézkedve jár el: ilyen esetben a jogszerűtlen intézkedéssel szemben **két külön eljárást kell indítani, egyet az intézkedő rendőrrel, egyet pedig a katonával szemben** és mindkét eljárásban más-más anyagi és eljárásjogi szabályok mentén történik az intézkedés jogszerűségének elbírálása.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetre alkotott szabályozás és az abból fakadó valamennyi fenti következmény jelentősége abban áll, hogy ugyanezt a szabályozási konstrukciót vette alapul a kormány később a koronavírus-járványra tekintettel bevezetett új rendelkezések megalkotása során. A veszélyhelyzetre és az egészségügyi válsághelyzetre később, 2020-ban elfogadott rendelkezések a gyakorlatban ugyanezeket a következményeket vonják maguk után és ugyanilyen aggályokat vetnek fel, egy szélesebb alkalmazási lehetőség és intézkedési jogkör mellett.

2. A katonai rendészek jogkörének kiterjesztése a katonai szervezeten kívülre (2019)

A honvédség jogköreinek további kiterjesztését eredményezte egy 2018-ban elfogadott és 2019. január 1-jétől hatályba léptetett honvédelmi salátatörvény,²¹ amely **a katonai rendészeti szervek intézkedési jogkörét a honvédség személyi állományán kívüli, polgári személyekre is kiterjesztette**. Míg korábban a katonai rendészet feladata „*a katonai rend és fegyelem fenntartása*”

¹⁸ Hvt. 56. § (3) bekezdés a) pont.

¹⁹ Hvt. 56. § (3) bekezdés c) pont.

²⁰ Hvt. 56. § (2) bekezdés. Ugyanezt mondja ki a Hvt. 58. § (4) bekezdés g) pontja is, csak másképpen: Nincs helye fegyverhasználatnak amikor a katona a Honvédség feladatait fegyverhasználati jog nélkül hajtja végre, kivéve a jogos védelem és végszükség esetét.

²¹ Egyes törvényeknek a Magyar Honvédség új szervezeti rendjének kialakításával összefüggő módosításáról szóló 2018. évi

volt, ennek megfelelően intézkedési jogkörei kizárólag a katonai szervezeten belül érvényesültek, a 2019. január 1-jétől hatályba léptetett módosítások kifelé, **a katonai szervezeten kívülre irányuló, klasszikus rendészeti tevékenység végzésére is feljogosították a katonai rendészeket.** Az polgári személyekkel szembeni fellépés lehetőségéhez ráadásul ebben az esetben még névleg sincs szükség sem különleges, sem kvázi különleges jogrend bevezetésére. Az új rendelkezések alapján a katonai rendészek feladatköre állandó jelleggel kibővült a Hvt.-ben *meghatározott rendészeti feladatok* ellátásával.²² Így például a katonai rendészek különleges jogrendi keretektől függetlenül jogosultak forgalmat irányítani, helyszínt biztosítani, területzárást végrehajtani,²³ és e tevékenységük kapcsán a katonai szervezeten kívüli személyekkel szemben is jogosultak intézkedéseket foganatosítani.²⁴ Emellett a katonai rendész jogosult a szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt felszólítani, a felszólítás sikertelensége esetén értesíteni a rendőrséget és annak kéréséig a tetten ért elkövetőt visszatartatja.²⁵ Teljesen új rendelkezésként a módosítás korlátozott körben bevezette a katonai rendész civil személyekkel szembeni igazoltatási jogkörét is.²⁶ A törvénymódosítás jelentőségét növeli, hogy a törvény ekkor tette lehetővé először, hogy a katonai rendész feladatait önállóan is elláthassa,²⁷ ilyen módon **különleges jogrend hiányában, a katonai szervezeten kívüli polgári személyekkel szemben is önállóan, a rendőrségtől függetlenül gyakorolhat rendészeti jogköröket.**

3. A honvédség alkalmazása a koronavírus-járvány első hullámában (2020)

3.1. A honvédség alkalmazásának alkotmányos keretei a járvány kitörésekor

A koronavírus-járvány első hulláma hatására a kormány 2020. március 11-én veszélyhelyzetet hirdetett.²⁸ Habár a veszélyhelyzet az Alaptörvény rendelkezései szerint különleges jogrendnek minősül, a többi különleges jogrendtől eltérően nem az állam fegyveres védelmére irányul. Ennek ellenére a hatályos jogszabályok lehetőséget biztosítottak arra, hogy a kormány igénybe vegye a honvédséget a veszélyhelyzet elhárítására. Egyrészt, az Alaptörvény 45. cikk (2) bekezdése szerint *„a Magyar Honvédség közreműködik a katasztrófák megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában.”* Másrészt, a veszélyhelyzetre vonatkozó sarkalatos rendelkezéseket rögzítő, a katasztrófavédelelről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (**Katv.**) is **lehetővé tette a honvédség alkalmazását,**²⁹ azzal, hogy a katasztrófavédelmi feladatok ellátására vonatkozó rendelkezések nem érintik a Magyar Honvédség vezetési-irányítási rendszerére, valamint a katonai függelmi viszonyokra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket.³⁰ A katonák veszélyhelyzeti közreműködésével kapcsolatban Hvt. sarkalatos rendelkezései rögzítik, hogy a honvédség a katasztrófavédelmi feladatokban való közreműködését **fegyverhasználati jog nélkül** látja el.³¹ Mindemellett a koronavírus-járvány idején is fennmaradt a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetre irányadó katonai közreműködés és változatlanul hatályban voltak a katonai rendészek civilekkel szembeni intézkedését lehetővé tévő rendelkezések.

²² Hvt. 54/A. § (1) bekezdés.

²³ Hvt. 54/B. § (1) bekezdés a) e) és f) pontja.

²⁴ Hvt. 54/B. § (1) bekezdés

²⁵ Hvt. 54/B. § (3) bekezdés.

²⁶ A Hvt. 58/A. § szerint: „A katonai rendész feladata ellátása során igazoltathatja azt a honvédelmi szervezetek által használt objektum területén vagy annak közvetlen környezetében tartózkodó - a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény hatálya alá nem tartozó - személyt, akinek a személyazonosságát a Honvédség rendeltetészerű tevékenységének rendészeti biztosítása érdekében, az ott tartózkodása jogszerűségének tisztázása céljából kell megállapítani. A katonai rendész - ha lehetséges - az igazoltatás során együttműködik a rendőrséggel.”

²⁷ Hvt. 54/C. § (1) bekezdés.

²⁸ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet.

²⁹ Katv. 2. § (1) bekezdés.

³⁰ Hvt. 4. § (4) bekezdés.

³¹ Hvt. 36. § (2) bekezdés a) pont.

A kormány azonban a már meglévő törvényi kereteken is túlterjeszkedett, és **a sarkalatos törvények által nem szabályozott**, új területeken, **új feladatok ellátásába is bevonta a honvédséget**. A törvényi rendelkezésektől való eltérés lehetőségét a koronavírus elleni védekezésről szóló 2020. évi XII. törvény (a felhatalmazási törvény) teremtette meg, amely korlátlan felhatalmazást biztosított a kormány számára arra, hogy a kihirdetett veszélyhelyzet fennállása alatt rendeleteivel egyes törvények alkalmazását felfüggeszthesse, törvényi rendelkezésektől eltérhessen, és egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhasson.³² Élve a kapott felhatalmazással, **a kormány számos olyan feladatkört telepített a katonákra, amelyekre a veszélyhelyzetre irányadó alkotmányos keretek között nem lett volna lehetőség.**

3.2. A honvédség rendészeti típusú közreműködése

A kormány **a veszélyhelyzet első napjától** kezdődő hatállyal elrendelte **a honvédség közreműködését a veszélyhelyzettel összefüggő rendvédelmi intézkedések végrehajtása során**.³³ Figyelemmel arra, hogy a rendelet nem rögzítette a rendészeti jogkör gyakorlásának feltételeit, a katonák által alkalmazható intézkedésekre és kényszerítő eszközökre szükségszerűen a hatályos törvényi rendelkezéseket kellett irányadónak tekinteni. Nem volt ugyanakkor világos, hogy a bevezetett rendészeti jogkör alapjaként melyik korábbi szabályozás (a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben való közreműködés, vagy a katonai rendészek általános rendészeti intézkedési jogkörei) szolgál alapul.

A honvédség tájékoztatása szerint a **katonai rendészek** már **2020. március 12-től** ellátták az ún. „**korridor-szolgálatot**”, amely az autópályák kijelölt pihenőhelyeinek ellenőrzését célozta, valamint **2020. március 20-tól „jelenlétfokozó katonai járőrszolgálatot”** teljesítettek.³⁴ Nem világos, hogy a jelenlétfokozó katonai járőrszolgálat elrendelésének alapjául milyen törvényi háttér szolgált.

Például, a honvédség közleménye szerint a jelenlétfokozó katonai járőrszolgálatot célja *„a lakosság biztonságérzetének növelése, a katonai erők láthatósága, ezáltal a közbiztonság, közrend fenntartásának támogatása.”*³⁵ A közleményből úgy tűnik, hogy a jelenlétfokozó katonai járőrszolgálat bevezetéséhez nem volt szükség a veszélyhelyzet elrendelésére és rendes jogrendben a Hvt. 54/B. § alapján el is lehet rendelni. A tájékoztatásban megjelöltek szerint azonban *„A katonai rendész járőrnek joga van a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzata alapján, a közterületen tetten ért bűncselekmény elkövetőjét visszatartani, [ez a jogkör a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben szolgálatot teljesítő katonát illeti meg] és a rendőrségnek soron kívül átadni. Amennyiben a civil lakosság részéről tapasztal szabálysértést a rendész, joga van felszólítani, [ez a jogkör viszont a katonai rendészeket illeti meg] ha ez nem jár eredménnyel, soron kívül értesítheti az illetékes hatósági szervet, valamint annak kiérkezéséig visszatarthatja az intézkedés alatt álló személyt.”* Ahogyan a példa is igazolja, a katonák közreműködésének jogalapja nem pusztán formalitás, hanem a feladatra kivezényelt katonák jogköreinek elhatárolása szempontjából is jelentőséggel bír. Annak elmaradása ugyanakkor azzal a következménnyel jár, hogy a katonák jogkörei sem tisztán vezethetők vissza konkrét jogszabályi háttérre.

2020. március 28-án a kormány kijárási korlátozást vezetett be.³⁶ A kijárási korlátozás értelmében a lakóhely, a tartózkodási hely, illetve a magánlakás elhagyására csak a rendeletben meghatározott alapos

³² A felhatalmazási törvény szerint a kormány veszélyhelyzetben „az állampolgárok élet-, egészség-, személyi, vagyon- és jobbiztonságának, valamint a nemzetgazdaság stabilitásának garantálása érdekében rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, és egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.” L. bővebben: https://helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_hatteranyag_a_felhatalmazasi_torvenyhez_20200331.pdf

³³ A 41/2020. (III. 11.) Korm. rend. 7. § (1) bekezdése.

³⁴ <https://honvedelem.hu/hirek/a-magyar-honvedseg-vezenylozaszlosa/a-legmelyebb-tisztelet-es-koszonet.html>

³⁵ <https://honvedelem.hu/hirek/hazai-hirek/fokozodik-a-katonai-jelenlet.html>

³⁶ 71/2020. (III.28.) Korm. rendelet.

indokkal kerülhetett sor. A rendelet egyértelművé tette, hogy a rendőrség a **kijárási korlátozás betartásának ellenőrzésébe a honvédség katonai rendész szervét is bevonhatja.**³⁷ A rendelet nem rendelkezett a katonai rendészek törvénytől eltérő intézkedési lehetőségéről.

2020. április 1-jétől kezdődően a kormány újraszabályozta a katonák veszélyhelyzetben történő közreműködését és **kiterjesztette a katonák intézkedési jogosultságát.** A 81/2020. kormányrendelet³⁸ hatálya alatt **minden katona minden olyan intézkedés megtételére jogosulttá vált, amelyet egyébként csak a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben ellátandó feladatokra kirendelt katonák alkalmazhattak.**³⁹ Figyelemmel arra, hogy a kormány ebben az időszakban (is) fenntartotta a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet hatályát, a módosítás jelentősége abban állt, hogy míg korábban csak a tömeges bevándorlással kapcsolatos feladatok ellátására kirendelt katonák és csak az ahhoz kapcsolódó feladatok (elsősorban az államhatár őrzése és védelme) érdekében működhetek közre, addig a veszélyhelyzetben **a katonák rendészeti közreműködése általánossá vált és a veszélyhelyzettel összefüggő minden rendvédelmi intézkedésre kiterjedt.**

A jogszabály emellett a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzethez képest is tovább bővítette a katonák intézkedési jogkörét: lehetővé tette, hogy a katonák **a rendőrséggel azonos módon, akár önállóan is, bárkit elfoghassanak és előállíthassanak** valamint **bebocsátás és hatósági határozat nélkül magánlakásba beléphessenek és ott intézkedhessenek.**⁴⁰ A rendelet nem érintette a katonai rendészek intézkedési lehetőségeinek körét. A fentiekén túl a katonák a miniszterelnök vagy a honvédelmi miniszter döntése, illetve a belügyminiszter vagy az Operatív Törzs felkérése alapján **fegyverhasználati joggal őrzés-védelmi tevékenységet** is elláthattak. A Hvt. szerint a kijelölt objektumok őrzése katonai erővel, fegyveres biztonsági őrrel, technikai rendszer telepítésével, őrrel, és ezek kombinált alkalmazásával biztosítható.

A polgárokkal szembeni valamennyi intézkedéshez kapcsolódóan a Hvt. **egyéb kényszerítő eszközök alkalmazására is lehetőséget biztosított.** A Hvt. szerint az őr-, ügyeleti, rendészeti és fogolykísérő szolgálatot teljesítő katona polgári személyekkel szemben is alkalmazhat kényszerítő eszközt, **ha az őt megtámadja vagy szolgálati feladata teljesítésében egyéb módon akadályozza.**⁴¹ A katonák által alkalmazható kényszerítő eszközök: a testi kényszer, a könnygázcserő készülék, elektromos sokkoló eszköz, a gumibot, tonfa, bilincs és a szolgálati kutya. Az intézkedési jogkörhöz kapcsolódó kényszerítő eszközök alkalmazása eltérő a katonák és a rendőrség esetében (lásd 3. sz. melléklet).

3.3. A kórházparancsnoki rendszer bevezetése

A járvány első hullámában kihirdetett veszélyhelyzetben **az első kormányzati intézkedések között szerepelt a kórházparancsnoki rendszer rendeleti úton történő felállítása.**⁴² A kórházparancsnoki tisztség egyik fontos újdonsága, hogy – a miniszterelnök megbízása alapján – egyaránt betölthetik katonák, rendőrök és katasztrófavédelmisek is. A rendelet semmilyen módon nem tesz különbséget a különböző szolgálatot teljesítő kórházparancsnokok között. A katonák, rendőrök és

³⁷ <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/katonak-segitik-kijarasi-korlatozas-betartasat>

³⁸ Az egészség és élet megóvása, valamint a nemzetgazdaság helyreállítása érdekében elrendelt veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről szóló 81/2020. (IV.1.) Korm. rendelet.

³⁹ A rendelet a Hvt. 54/D. § szerinti intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazását terjesztette ki valamennyi katonára: igazoltatás, dolog helyszíni elvétele, fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása, felvilágosítás kérés; szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személy valamint az ország területén jogellenesen tartózkodó személy elfogása és hatóság elé állítása; idegenrendészeti intézkedést alkalmazhat, a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben járványügyi intézkedést alkalmazhat, biztonsági intézkedést alkalmazhat, helyszín biztosításában közreműködhet, kép- és hangfelvételt készíthet, a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti.

⁴⁰ 81/2020. Korm. rendelet 9. § (4) bekezdés b) pont.

⁴¹ Hvt. 59. § (2) bekezdés.

⁴² A kórházparancsnokról és az egészségügyi készlet védelméről szóló 72/2020. (III. 28.) Korm. rendelet.

katasztrófavédelmisek szolgálati jogviszonyuktól függetlenül azonos feltételek mellett töltik be a tisztséget. **A kórházparancsnoki tisztség a honvédség alkalmazásának első olyan területe, ahol a katonák és a nem katonai kötelekben szolgáló személyek alkalmazása semmilyen formában nem különül el.**

A rendelet értelmében a miniszterelnök döntésétől (megbízásától) függ, hogy ténylegesen katonák vagy rendészeti munkakörben foglalkoztatottak töltik be a tisztséget. A kórházparancsnokok a belügyminiszter javaslata és a miniszterelnök megbízása alapján járnak el, vagyis **a kórházak élén kiépített kórházparancsnoki hierarchia minden egyes pontján a miniszterelnök által kinevezett személy áll.** A megbízást követően a belügyminiszter rendeli ki a kórházparancsnokokat az egészségügyi intézmények élére. Kórházparancsnokot nem csak állami fenntartású egészségügyi intézmény élére lehet kirendelni, hanem önkormányzati, egyházi vagy magánintézmény, illetve egy későbbi módosítás révén a 200 főnél több ellátottat gondozó időotthonok élére is. A kórházparancsnokok tevékenységét a belügyminiszter irányítja az országos kórház-főparancsnok útján. A kórházparancsnokok nem szükségképpen rendelkeznek orvosi vagy intézményvezetői tapasztalattal. A kialakított rendszerben csak az országos kórházfőparancsnok helyettesével szemben előírás az egészségügyi intézmény vezetésében való jártasság.

A rendelet megfogalmazása szerint a kórházparancsnoki rendszer **felállításának célja a költségvetési forrásból beszerezett egészségügyi készletek felhasználásának ellenőrzése.** A Koronavírus Sajtóközpont közleményében adott indokolás szerint az intézkedés célja, hogy „a kórházakat ilyen módon is felkészítsék a tömeges megbetegedésekkel járó jelentős többletterherre és biztosítsák a betegellátáshoz, valamint az egészségügyi dolgozók védelméhez szükséges egészségügyi eszközökkel való felelős, átlátható és nyomon követhető készletgazdálkodást.”⁴³ A rendelet szerint „a kórházparancsnoknak a járványveszéllyel összefüggő szabályok betartására és az egészségügyi készlet megóvására vonatkozó javaslatát az egészségügyi intézmény vezetője köteles végrehajtani.”⁴⁴ A rendelkezés alapján **a kórházparancsonokok javaslata kötelezően végrehajtandó.** Noha a rendelet a javaslat kifejezést alkalmazza, ezt a „javaslatot” kötelező végrehajtani, így tartalmát tekintve a kórházparancsnokok ténylegesen inkább utasítást vagy parancsot adnak az egészségügyi intézmény vezetőjének (és a vezetőn keresztül az egészségügyi intézmény teljes szervezetrendszerének is). A kórházparancsnok parancsadási joga elvonja a kórház intézményvezetőjének önálló döntési jogköreit és közvetlen irányítás alá vonja a kórházakat. A rendelet másik fontos újdonsága, hogy a kórházparancsnokként szolgáló katonák (rendőrök és katasztrófavédelmisek) utasításadási jogát kiterjesztette a saját szervezetükön kívüli személyekre.

A rendelet a normavilágosság és a jogbiztonság szempontjából számos problémát vetett fel, mert egy sor kérdést tisztázatlanul hagyott.

(i) **A rendelet semmilyen módon nem szabályozta a kórházparancsnokok felelősségét az általuk adott utasításokért.** Külön rendelkezés hiányában a végrehajtott „javaslatokért” végső soron az intézményvezető felelt, noha a rendelet nem biztosított döntési szabadságot a javaslat végrehajtásával kapcsolatban. Annak ellenére, hogy a „javaslat” végrehajtását kötelezővé tette, a rendelet nem mentesítette az intézményvezetőt a „javaslat” teljesítéséből fakadó következményekért való felelősség alól. Tehát az intézményvezető változatlanul felelős maradt a saját megbízása keretein belül. Különös jelentősége lehet a felelősség kérdésének olyan esetben, ahol a kórházparancsnokok által tett „javaslat” ellentmond valamely, a kórházigazgatók tevékenységére irányadó szabálynak, így annak

⁴³ <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/hetfotol-korhazparancsnokok-segitik-korhazak-mukodeset-es-az-egeszseguvyi-keszlet-vedelmet>

⁴⁴ 72/2020. (III.28.) Korm. rendelet 2. § (4) bekezdés.

végrehajtásával az intézmény vezetője megszegi a munkavégzésre vagy a megbízása teljesítésére irányadó normákat.

(ii) **A rendelet nem egyértelműen határozta körül, hogy az intézményvezető milyen körben volt köteles végrehajtani a kórházparancsnok „javaslatát”.** A rendelet szerint a „járványveszéllyel összefüggő szabályok” betartásával kapcsolatos javaslat végrehajtása kötelező. Nem világos azonban, hogy pontosan mi tartozik ide. Nyilvánvaló, hogy a veszélyhelyzetben alkotott jogszabályok ide tartoznak, kérdés ugyanakkor, hogy e szabályok közé tartozik-e pl. a miniszterelnök által, vagy a kórházparancsnokokat irányító országos kórház-főparancsnok vagy a belügyminiszter által adott, járványveszéllyel összefüggő utasítás is. A kórházparancsnok „javaslattételi” jogának egyetlen korlátja, hogy az nem terjedhet ki orvosszakmai kérdésre.⁴⁵ A rendelet azonban nem rendezi, hogy vita esetén ki jogosult eldönteni, hogy hol a határ az egészségügyi készletek felhasználásának ellenőrzése és az orvosszakmai döntés között. Emellett vannak olyan területek, ahol a készletgazdálkodás egyben orvosszakmai kérdéseket is érinthet (pl. a maszkok vagy kesztyűk viselésének engedélyezése az intézményen belül egyszerre lehet orvosszakmai és készletgazdálkodási döntés is).

(iii) **További bizonytalanságot eredményezett, hogy a rendelet nem szabályozta a „javaslattétel” formáját, tehát a kórházparancsnok akár szóban is tehetett „javaslatot” (adhatott utasítást).** A jogszabály nem adott lehetőséget az intézményvezető számára, hogy kérhesse a javaslat írásba foglalását, annak ellenére, hogy a javaslat rögzítésének az intézményvezető felelőssége, a javaslat tartalmának bizonyíthatósága és annak pontos végrehajtása szempontjából is jelentősége lehet.

(iv) **A rendelet nem adott lehetőséget a kórházparancsnok által tett javaslat végrehajtásának megtagadására,** holott az utasítás megtagadására szűk körben még a fegyveres testületek tagjainak is van lehetőségük a felettesükkel szemben. A rendelet nem rendezi az utasítás esetleges megtagadásának jogkövetkezményeit és a javaslattal szemben nem biztosít az intézményvezetők számára semmilyen gyors és hatékony jogorvoslati rendszert. Különös jelentősége lehet a jogszerű megtagadás lehetőségének olyan esetben, amikor a kórházparancsnok által tett javaslat a rendeletben foglalt tilalom ellenére orvosszakmai kérdést is érint vagy az intézményvezetői tevékenységére irányadó szabályokba ütközik. A kórházparancsnoki rendszer lényegében besorozta az intézményvezetőket a fegyveres erők kijelölt tagja alá anélkül, hogy a hagyományos értelemben vett parancsadási joghoz fűződő biztosítékok – a parancsadási jog korlátai, a parancsot adó felelőssége, a parancs megtagadásának lehetősége – érvényesülését biztosította volna.

(v) **A rendelet lehetőséget biztosított a kórházparancsnokok tevékenységi körének utólagos bővítésére.** Habár a rendelet csak a kórházparancsnokok „javaslattételi” jogát rögzítette tételesen, azt is kimondta, hogy a kórházparancsnokok tevékenységi körét az országos kórház-főparancsnok határozza meg, vagyis a kórházparancsnokok jogköre utólag bármikor kiegészülhet további jogosultságokkal. Mindez tovább fokozza a rendelet hatályával és alkalmazásával kapcsolatos jogbizonytalanságokat.

A fenti kérdések jól mutatják, hogy a kórházparancsnoki rendszert bevezető kormányrendelet rendelkezései nem voltak kellően világosak, egyértelműek és kiszámíthatóak. Mindez nem csupán a jogbiztonság mint a jogállamiság alapvető követelménye szempontjából problémás, hanem gyakorlati következményei is lehetnek. Veszélyhelyzetben a kórházak működését támogató rendelkezések csak akkor képesek valóban hatékony támaszt nyújtani az egészségügynek, ha világos kereteket biztosítanak a működéshez. A kórházparancsnokokról szóló rendelet gyakorlati alkalmazásáról – a kormányzati honlapon közöltekén túl – rendkívül kevés információ áll rendelkezésre. Nem kerültek nyilvánosságra

---

⁴⁵ 72/2020. (III.28.) Korm. rendelet 2. § (5) bekezdés.

kérdéses vagy vitás helyzetek, de ez semmiképp sem a bevezetett rendszer átgondoltságára vezethető vissza. Valószínűbb, hogy a rendelet által bizonytalanul hagyott kérdésekben a gyakorlatban a fegyveres szervek szava lett a döntő.

Noha a kórházparancsnoki rendszer számos kérdést hagyott megválaszolatlanul, a kormány a járvány első hullámában kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetését követően kihirdetett egészségügyi válsághelyzetben is – lényegében változatlan tartalommal – fenntartotta.

3.4. Az egészségügyi intézmények fegyveres védelme

A kórházparancsnoki rendelet lehetőséget teremtett arra is, hogy a belügyminiszter egy adott kórház őrzés-védelmét vagyonőrök helyett rendőri vagy katonai erőkre bízta.⁴⁶ Ez a döntés ugyanakkor nem egyszerűen személyi vagy kapacitásbeli kérdés, mivel a döntéssel az érintett kórházak őrzés-védelme a személy- és vagyonvédelemre irányadó törvény helyett a rendőrségi vagy katonai rendészeti szabályozás hatálya alá kerül. A rendőrök és a **katonák fegyverhasználati joggal látták el az egészségügyi intézmények őrzés-védelmét, e tevékenységük ellátása során a civil lakossággal szemben a rendőrségi vagy honvédelmi törvény szerinti kényszerítő eszközök alkalmazására és az ott meghatározott intézkedések megtételére jogosultak.** Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy voltak kórházak, amelyeket vagyonőrök védtek a vagyonőrökre irányadó jogszabályok szerint, voltak kórházak, ahol az őrzés-védelmi tevékenységet rendőrök látták el, és voltak olyanok, amelyeket katonák őriztek. A **betegekkal és hozzátartozóikkal szemben hozható intézkedések és a velük szemben alkalmazható kényszerítő eszközök attól függően változtak, hogy az érintett kórház őrzését melyik fegyveres testület tagja látja el.** Figyelemmel arra, hogy a rendelet felhatalmazást adott arra, hogy a kórházak őrzés-védelmére kirendelt katona a Hvt. 58/A-60. § szerinti intézkedéseket és kényszerítő eszközöket alkalmazza, azokban a kórházakban, ahol biztonsági őrök helyett katonák látták el az őrzés-védelmi feladatot, a katonák (i) a fegyverhasználati jog mellett (ii) igazoltathatták a kórház területén vagy annak közvetlen környezetében tartózkodó polgárt az ott tartózkodás jogszerűségének igazolása céljából; (iii) lőfegyveren kívüli kényszerítő eszközöket alkalmazhattak a Hvt. szerint (lásd fent a 3.2. alfejezetet). Ezzel szemben a vagyonőrök által védett kórházakban egy sor intézkedés és kényszerítő eszköz alkalmazására nincs lehetőség (pl. a vagyonőrök nem igazoltathatnak, nem bilincselhetnek és csak jogos védelmi helyzet vagy végszükség esetén használhatnak lőfegyvert).

3.5. Egyéb honvédségi feladatkörök

2020. március 14-én a kormány felállította a létfontosságú vállalatok biztonságáért felelős akciócsoportot, és ennek részeként katonákat rendelt ki a létfontosságúnak minősített vállalatokhoz.⁴⁷ A létfontosságú minősítés és a katonák kirendelése egyes esetekben a honvédségi erők visszaélészerű alkalmazására is lehetőséget adhatott.⁴⁸

4. A honvédség alkotmányos szerepének megváltoztatása a járvány alatt

4.1. Az Átmeneti törvény

A koronavírus-járvány első hullámának lecsengését követően a kormány megszüntette a veszélyhelyzetet. Ezzel egyidejűleg azonban az Országgyűlés elfogadta a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készületségről szóló 2020. évi LVIII. törvényt (a

⁴⁶ 72/2020. (III.28.) Korm. rendelet 6. § (2) bekezdés.

⁴⁷ <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Military-supervision-of-private-companies-under-COVID-19-2020-04-02.pdf>

⁴⁸ Például a Kartonpack Doboziipari Nyrt.-t az állami felügyelet alá vonással egyidejűleg minősítették létfontosságú vállalattá, így az állami felügyeletet ellátó kormánybiztossal együtt érkeztek katonák a céghez. <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/atmeneti-torveny-amnesty-ekint-helsinki-tasz.pdf>

továbbiakban: Átmeneti törvény), amely többek között módosította a veszélyhelyzetre vonatkozó törvényi rendelkezéseket és jelentősen kiszélesítette egészségügyi válsághelyzetben alkalmazható kormányzati intézkedések körét. Az egészségügyi válsághelyzetet korábban is szabályozta a törvény,⁴⁹ az Átmeneti törvény azonban lényegesen átalakította a szabályozást. Az új szabályozás a felépítését, eszközeit és következményeit tekintve nagyon hasonlít a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetre. Az egészségügyi válsághelyzetet a kormány rendeli el fél évre, de minden további nélkül meghosszabbíthatja. Az egészségügyi válsághelyzet lehetővé teszi, hogy a kormány egészségügyi válsághelyzet bevezetésével – rendkívüli jogrend elrendelése nélkül – rendeleti úton vezessen be rendkívüli intézkedéseket. Mivel az Alaptörvény nem szabályozza különleges jogrendként az egészségügyi válsághelyzetet, a kormány ismét (a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzethez hasonló módon) a rendes jogrend keretein belül, rendkívüli jogrend elrendelése nélkül vezethet be és tarthat fenn az egyéni szabadságot súlyosan korlátozó intézkedéseket. Mindezek mellett az egészségügyi válsághelyzet bevezetésére alapot adó eseteket az Átmeneti Törvény kiegészítette egy gumiszabállyal, lehetővé téve, hogy a kormány „egyéb járványveszély” esetén is elrendelje az egészségügyi válsághelyzetet.

4.2. A honvédség alkalmazási lehetőségének kiterjesztése

Az Átmeneti törvény a veszélyhelyzetben és az egészségügyi válsághelyzetben alkalmazandó új rendelkezésekkel egészítette ki a honvédelmi törvényt. A módosítás rendkívüli módon kiszélesítette a katonai erők alkalmazásának lehetőségét, minden esetben automatikusan fegyverhasználati jogot rendelve az új jogkörökhöz. Az új rendelkezések három körben bővítették a honvédség közreműködésének lehetőségét.

(i) **Korlátlan felhatalmazást kapott a Kormány**, hogy „rendeletben állapítsa meg a Honvédség veszélyhelyzettel és egészségügyi válsághelyzettel összefüggő feladatokban történő közreműködésének tartalmát.”⁵⁰ Vagyis, veszélyhelyzetben és egészségügyi válsághelyzetben a Kormány teljesen szabadon dönthet a katonai erők alkalmazásáról és akár olyan területen is előírhatja a katonaság közreműködését, amelyet a honvédelmi törvény egyáltalán nem szabályoz. Ez a **rendelkezés kiüresíti az Alaptörvény azon rendelkezéseit, amelyek megkövetelik, hogy a Magyar Honvédség feladataira vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg**. Az Alaptörvénnyel ellentétes módon a katonai erők igénybevételét a veszélyhelyzetben és az egészségügyi válsághelyzetben **nem sarkalatos törvény, hanem a Kormány rendelete írja elő, mindenféle korlátozás vagy megkötés nélkül**.

(ii) **Az Átmeneti törvény automatikusan fegyverhasználati jogot rendel a Kormány által veszélyhelyzetben vagy egészségügyi válsághelyzetben meghatározott katonai feladatokhoz.**⁵¹ Mindez önmagában is ellentétes az Alaptörvénnyel, mivel nem valamely feladathoz, vagy célhoz rendelt módon, hanem a veszélyhelyzet vagy egészségügyi válsághelyzet fennálltához kötötten ad lehetőséget a katonák fegyverhasználati jogának kiterjesztésére. A jogszabály mindössze annyit ír elő, hogy a katonák közreműködése „segítheti a veszélyhelyzet és az egészségügyi válsághelyzet felszámolásához szükséges feladatok ellátását”, de ez nem köti határozott célhoz a fegyverhasználat lehetőségét. Azáltal, hogy veszélyhelyzetben és egészségügyi válsághelyzetben szabadon használhatja a katonákat, a Kormány egyben a fegyverhasználat elrendeléséről is szabadon dönt. Az Átmeneti törvény ilyen módon kiüresíti a sarkalatos rendelkezések megalkotására vonatkozó kötelezettséget és szabad kezet ad a Kormánynak a fegyverhasználat elrendelésére is. A probléma nem pusztán alkotmányos, elvi jelentőségű: a fegyverhasználat a legsúlyosabb kényszerítő eszköz, amelynek során a katona szándékosan, személyre irányított, célzott lövést ad le. A fegyverhasználati jog alapján

⁴⁹ Az egészségügyi válsághelyzet elrendelésének feltételeit az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény rögzíti.

⁵⁰ Hvt. 81. § (1a) bekezdés.

⁵¹ Hvt. 36. § (1) bekezdés k) pontja.

bizonyos esetekben (pl. őrzött létesítményekbe történő jogellenes behatolás megakadályozása, saját maga vagy társa elleni támadás kivédése céljából) a katona a jogos védelem és a végszükség esetén kívül is jogosult és köteles fegyvert használni.

(iii) Az Átmeneti törvény **kiterjesztette a katonai rendészek közreműködését a veszélyhelyzetben és egészségügyi válsághelyzetben**. A honvédelmi törvény által eddig szabályozott katonai rendészeti közreműködéshez képest jelentős változás, hogy a katonák nem valamely rendőri intézkedés végrehajtásában működnek közre, hanem **önállóan válnak jogosulttá a rendőri intézkedések végrehajtására**. A katonai rendészek közreműködésének lehetőségét a veszélyhelyzet vagy egészségügyi válsághelyzet fennállta önmagában, minden további nélkül megteremti.

(iv) Az Átmeneti törvény semmilyen garanciát nem biztosított a honvédség visszaélészerű felhasználásával szemben. A honvédségi erők felhasználásával szembeni garanciális szabályoknak azért van jelentőségük, mert a katonák a rájuk kiosztott feladat ellátásában **katonai függelmi rendszerükben, saját katonai parancsnokaik vezetésével vesznek részt**,⁵² és a fent már leírtak szerint mind a fegyverhasználatra, mind az intézkedéseikkel szembeni jogorvoslatokra a rendvédelmi szervekétől eltérő szabályok érvényesülnek. Emiatt fontos, hogy pontosan körül legyen határolva a részt vevő honvédségi erők feladatköre. Ezt biztosítja a Hvt. 37. § (1) bekezdése, amely garanciális szabályként írja elő, hogy a honvédség felhasználása esetén minden esetben rögzíteni kell a felhasználás kereteit: *„A Honvédség felhasználása esetén meg kell határozni annak célját, időtartamát, a kirendelt erők feladatait, létszámát és eszközeit, fegyverzetét, továbbá földrajzilag körülírt területét. A kirendelt erők a Honvédség állományába tartozó kijelölt parancsnok vezetésével hajtják végre a feladatot.”*

A fenti garanciális szabállyal kapcsolatban több probléma is felmerül.

(1) **A garanciális szabály érvényesülését a gyakorlatban semmi nem biztosítja**. Ahogyan az a veszélyhelyzetben alkotott rendeletekből látható, a Kormány valójában nem tesz eleget a Hvt. 37. § (1) bekezdésében foglaltaknak: egyetlen kormányrendelet sem tartalmazza teljeskörűen a Hvt. 37. § (1) bekezdésében foglalt feltételeket, anélkül, hogy ez akadályozná a katonaság igénybevételét. Vagyis **a garanciális szabály mellőzésének semmilyen következménye nincs a katonák felhasználhatóságára nézve**.

(2) **A Hvt. által rögzített feltételek ténylegesen nem nyújtanak védelmet**. A garanciális feltételek közül **a katonák felhasználásának célját, területét és időtartamát** maga a Hvt. rögzíti,⁵³ de mind az időtartam (*„egészségügyi válsághelyzetben vagy veszélyhelyzetben”*), mind a cél (*„segítheti a veszélyhelyzet és az egészségügyi válsághelyzet felszámolásához szükséges feladatok ellátását”*), mind a terület (*„a veszélyhelyzettel és az egészségügyi válsághelyzettel érintett területen”*) meghatározása annyira tág, hogy az ténylegesen **semmilyen korlátot nem képez**.

(3) Végül, a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben történő közreműködés kapcsán a Hvt. rögzíti, hogy a katonák a rendőrség feladat- és hatáskörét nem vonhatják el. Kizáró rendelkezés hiányában veszélyhelyzetben és egészségügyi válsághelyzetben azonban **a rendőrség hatáskörének elvonására vonatkozó korlát sem érvényesül**.

(4) **Az igénybe vehető katonák létszámát egyetlen kormányrendelet sem rögzíti**. 2021. január 1-jétől a Hvt. kiegészült egy új rendelkezéssel,⁵⁴ amely megismétli a Hvt. 37. § (2) bekezdése szerinti

---

⁵² Hvt. 37. § (2) bekezdése.

⁵³ Hvt. 37. § (1c) bekezdés.

⁵⁴ Hvt. 37. § (3) bekezdés.

garanciális szabályt, kiegészítve azzal, hogy (a) legfeljebb 200 fő 21 napi időtartamot meg nem haladó igénybevételéről **a Magyar Honvédség parancsnoka**, (b) az ezt meghaladó létszámú vagy időtartamú igénybevételről **a honvédelemért felelős miniszter** dönt; (c) a 3000 főt meghaladó igénybevételről a honvédelemért felelős miniszter – a döntéssel egyidejűleg – az Országgyűlés honvédelemmel foglalkozó bizottságát tájékoztatja. Ez az új szabály tehát **„tehermentesíti” a Kormányt** attól a kötelezettségtől, hogy a feladatra igénybe vett katonák létszámát a feladatot előíró jogszabályban rögzítse és a honvédség saját szervezetrendszerén belülre telepíti az igénybe vehető katonai létszám meghatározását, ezzel **ezt a garanciális feltételt is kiüresíti**. A nyilvánosan elérhető információk szerint már 2020. március 28-án 1200 katona vett részt a vírus elleni védekezésben. 2020. április 20-ra a katonák létszáma 1500 főre emelkedett.⁵⁵ 2021. május 14-én pedig már 4000 katona dolgozott a vírus elleni védekezésben.⁵⁶

5. A honvédség alkalmazása az új keretek között

5.1. A rendészeti típusú közreműködés körének bővítése

A Kormány által **veszélyhelyzetben és egészségügyi válsághelyzetben igénybe vett katona intézkedési jogkörét a Hvt. 54/E. § rögzíti**. A szabályozás felépítésének alapjául – a fent már jelzettek szerint – a katonák tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben való közreműködése szolgált. A Hvt. 54/E. § szerint a veszélyhelyzetben vagy egészségügyi válsághelyzetben a kormány döntése alapján meghatározott közreműködési „*feladatokra vezényelt katona*” ugyanúgy az Rtv. szerinti intézkedéseket alkalmazhatja, de a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben szerzett jogkörökhöz képest szélesebb körben.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben közreműködő katona jogosítványaihoz képest jelentős változás, hogy a veszélyhelyzetben és egészségügyi válsághelyzetben való közreműködésre rendelt **katona teljes egészében a rendőrséggel azonos körben jogosult az Rtv. szerinti elfogásra és előállításra**⁵⁷ A veszélyhelyzetben és egészségügyi válsághelyzetben igénybe vett katona a feladatát fegyverhasználati joggal látja el, de **nem terheli** a Hvt. szerinti **fegyverhasználati kötelezettség**. A törvény előírja, hogy a katona minden esetben a **szükségesség és arányosság követelménye** betartásával alkalmazhat intézkedést és azt is megköveteli, hogy az intézkedés során vagy azt követően a katona adjon tájékoztatást az érintettnek a panasztétel lehetőségéről.⁵⁸

A szabályozás hiányossága, hogy míg az intézkedési jogosultságok szempontjából megkülönbözteti a különböző jogrendekben közreműködő katona jogosítványait, semmilyen módon nem gondoskodik arról, hogy kifelé – mindenekelőtt az intézkedés alá vont személyek számára – egyértelmű legyen, hogy az intézkedő katonák milyen jogkörben járnak el. A fent már részletezettek szerint a katonák katonai rendészként, tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben közreműködő katonaként és veszélyhelyzetben vagy válsághelyzetben közreműködő katonaként is eljárhatnak polgárokkal szemben, de minden esetben más-más körben jogosultak intézkedni. A több, különböző jogalapon, egyidejűleg, egymással párhuzamosan bevezetett kvázi különleges jogrend miatt **a gyakorlatban problémát okozhat, hogy az intézkedés alá vont személyek számára semmilyen formában nem derül ki, hogy a velük szemben eljáró katona pontosan milyen szabályozási rezsim alapján jár el**. Mindez arra is vezethet, hogy vitás esetben – például egy konkrét intézkedéssel kapcsolatos panasz esetén - külső szereplők számára sem előzetesen nem nyilvánvaló, sem utólag nem ellenőrizhető vissza

⁵⁵ <https://www.origo.hu/itthon/20200417-ha-szukseges-meg-tobb-katona-lehet-jelen-az-utcakon-tobb-varosban-interju-dr-benko-tibor-honvedelmi.html>

⁵⁶ <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/benko-csaknem-egyezer-katona-vesz-reszt-vedekezesben>

⁵⁷ Ezzel szemben a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben közreműködő katona csak az Rtv. által szabályozott bizonyos esetekben foghat el és állíthat elő.

⁵⁸ Hvt. 61/C. §.

az intézkedés pontos jogalapja és utóbb a lehető legtágabb intézkedési jogkör alkalmazása is bármilyen helyzetben alátámasztható a megalapozottság igazolásának lehetősége nélkül.

Az Átmeneti törvény által bevezetett új keretek között, a Hvt. 81. § (1a) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján a kormány több különböző kormányrendeletben szabott feladatot a honvédség számára. Mivel a katonák igénybevételére vonatkozó felhatalmazás mind a veszélyhelyzetre, mind az egészségügyi válsághelyzetre vonatkozott, az egyes kormányrendeletek jogrendi háttere is eltérő: a kormány egyes esetekben a veszélyhelyzethez, más esetekben az egészségügyi válsághelyzethez kapcsolta a honvédség igénybevételét. **Az eltérő jogrendekre való hivatkozás ugyanakkor teljesen formális**, hiszen az Átmeneti törvény hatályba lépését követően a kormány különleges jogrendben (veszélyhelyzet) és rendes jogrend idején (egészségügyi válsághelyzet) is pontosan ugyanolyan felhatalmazással bír a honvédség alkalmazását illetően. A jogrendi háttér megkülönböztetésének a gyakorlatban csupán az intézkedés időbeli hatálya szempontjából van jelentősége (a veszélyhelyzetre tekintettel elrendelt katonai közreműködés hatálya a veszélyhelyzethez, az egészségügyi válsághelyzetre tekintettel elrendelt katonai közreműködés hatálya az egészségügyi válsághelyzethez kötődik). Semmilyen akadálya nincs azonban annak, hogy a kormány a veszélyhelyzet megszüntetését követően egy kormányrendelettel továbbra is fenntartsa a veszélyhelyzetben elrendelt feladat ellátását az egészségügyi válsághelyzetben is.⁵⁹

5.2. A veszélyhelyzetre tekintettel elrendelt katonai feladatok

2020. november 11-től kezdődő hatállyal a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI.10.) Korm. rend (R.) 20. §-a tág körben telepített rendészeti feladatokat a katonákra. A R. 20. § (2) bekezdése szerint: „*a Magyar Honvédség támogatja a veszélyhelyzettel összefüggő rendvédelmi intézkedések végrehajtása során az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet (a továbbiakban: rendőrség) és a hivatásos katasztrófavédelmi szervet szakfeladatainak ellátásában, ennek során a) **ellátja egyes kijelölt létesítmények őrzését, védelmét,** b) közreműködik a veszélyhelyzeti védelmi intézkedések betartásának **ellenőrzésében és c) közterületi járőrszolgálatot lát el.***” A R. szerint a honvédség a védelmi intézkedések betartásának ellenőrzését és a közterületi járőrszolgálati feladatokat „*önállóan vagy a rendőrséggel együtt*” látja el.⁶⁰

A szabályozás itt is egy „belső”, nem transzparens döntésre bízta, hogy a katonák a kormányrendeletben rájuk telepített jogköröket önállóan vagy a rendőrséggel együtt látják-e el, így semmi nem garantálja, hogy a polgárok számára akár az intézkedést megelőzően, akár annak során kiderüljön vagy utóbb ellenőrizhető legyen, hogy a katonák jogosultak voltak-e önállóan intézkedni.

Az egyes feladatokkal kapcsolatban felmerült problémák az alábbiak.

(i) Az **őrzés-védelmi feladat** ellátását a kormányrendelet elrendeli ugyan, de nem határozza meg azokat a szempontokat, amelyek alapján egy-egy létesítmény katonai őrzése elrendelhető. Ehelyett tovább delegálja a kijelölés jogát konkrét személyekre illetve testületre. Ennek eredményeként például **bármely létesítmény katonai őrzéséről egyszemélyben dönthet a miniszterelnök** (mint a Kormány veszélyhelyzet elhárításáért felelős tagja).⁶¹ A döntés egyedüli korlátja, hogy a meghatározott őrzés-védelmi feladatot a honvédség „*a kapacitásai és az egyéb, a veszélyhelyzetben ellátandó feladatai teljesíthetősége figyelembevételével*” látja el (ténylegesen ez azonban nem a döntési jogkört korlátozza, hanem a feladat tényleges ellátásának intenzitását szabályozza).

⁵⁹ Pontosan ez történt korábban a kórházparancsnoki rendszerrel, amelyet a veszélyhelyzetben vezetett be a kormány rendelettel, de a veszélyhelyzet megszűnését követően azonnal – lényegében jogfolytonosan – egy újabb kormányrendelettel bevezette az egészségügyi válsághelyzetben is.

⁶⁰ R. 20. § (3) bekezdés.

⁶¹ R. 20. § (4) bekezdés.

(ii) A védelmi intézkedések ellenőrzésével kapcsolatos honvédségi feladatok rendkívül tág kört fognak át. Ide tartoznak például a közterületi maszkviselési szabályok, a rendezvényekre vonatkozó szabályok, a vendéglátóipari egységek üzemelésével kapcsolatos korlátozások, a védettségi igazolvány használatára vonatkozó rendelkezések, stb. Külön ki kell emelni a védelmi intézkedések sorából az általános gyülekezési tilalmat, amelynek ellenőrzésében a katonaság ugyancsak közreműködött. **A katonák ellenőrzési feladatával kapcsolatban** a kormányrendelet nemcsak általánosságban rögzíti, hogy az ellenőrzési feladatokat a rendőrség a honvédség közreműködésével látja el,⁶² hanem a **katonák eljárásához konkrét szankciók alkalmazását is rendeli**. Kimondja, hogy a rendőrség kétféle módon szerezhet tudomást a védelmi intézkedések megsértéséről: egyfelől rendőrségi ellenőrzés keretében, másfelől „a katona értesítése alapján” is. A kormányrendelet nem rögzíti, hogy az értesítésnek mit kell tartalmaznia, pontosan kitől kell származnia, hogyan kell azt megtenni, mégis, minden további nélkül alkalmas arra, hogy a rendőrség szankciót alkalmazzon az alapján.⁶³ Ez a gyakorlatban azt eredményezheti, hogy **önmagában a katona értesítése magas összegű és egymás után többször is kiszabható közigazgatási bírságok alkalmazását vonhatja maga után**. Az ellenőrzési jogkör kapcsán plasztikusan megmutatkozik a kormány honvédség alkalmazásával kapcsolatos döntési jogkörének korlátlansága: már azokat az intézkedéseket is a kormány határozza meg, amelyeket a veszélyhelyzetben a kormány döntése alapján a katonák ellenőriznek. Vagyis **bármilyen intézkedést is vezetett be a kormány a veszélyhelyzetben, annak betartását automatikusan a katonaság ellenőrzésére bízta olyan módon, hogy a katonák részéről elég egy formátlan értesítés is ahhoz, hogy civilekkel szembeni szankció alkalmazására adjon alapot**. Példa erre a maszkhasználatra vonatkozó rendelkezések betartatása, amelynek megsértése esetén a rendőrség katona értesítése alapján is indíthatott eljárást és szabhatott ki bírságot.

(iii) A katonák közterületi járőrszolgálati tevékenységével kapcsolatban elsősorban az a kérdés merül fel, hogy **a közterületi járőrszolgálat ellátása milyen összefüggésben áll a koronavírus-járvány leküzdésével**, hogyan szolgálja a vírus terjedésének megelőzését vagy a vele szembeni hatékony fellépést.

A fentiek mellett a kormány 2020. március 6-tól a veszélyhelyzetre tekintettel rendelte el a katonák tömeges oltási feladatok biztosításában való közreműködését.⁶⁴

5.3. Egészségügyi válsághelyzetre tekintettel elrendelt katonai feladatok

2020. június 18-tól a katonák közreműködtek az egészségügyi készlet állagának fenntartására és megőrzésére vonatkozó feladatok ellátásában és egyes kijelölt egészségügyi intézmények őrzés-védelmében.⁶⁵ Emellett a kormány az egészségügyi válsághelyzetre tekintettel új rendeletben vitte tovább a veszélyhelyzetben bevezetett kórházparancsnoki rendszert. A kórházparancsnoki rendszer annyiban módosult, hogy a honvédség részéről kirendelt kórházparancsnokok esetében már a Hvt. 54/E. § szerinti intézkedési jogkörök alkalmazására is lehetőség nyílt.

2020. szeptember 1-jétől az Operatív Törzs felkérésére egyes létesítmények fertőtlenítésében katonák közreműködtek.⁶⁶

⁶² R. 22. § (1) bekezdés.

⁶³ R. 22 § (2) és (2a) bekezdés.

⁶⁴ A R. 20. § (5) bekezdés.

⁶⁵ Az egészségügyi készlet állagának megóvása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 287/2020. (VI.17.) Korm. rend 2. § (3) bekezdés b) pontja alapján.

⁶⁶ A Magyar Honvédség járványügyi készséggel kapcsolatos feladatokban történő közreműködéséről szóló 410/2020 (VIII. 30.) Korm. rendelet 1. § c) pontja alapján.

6. A kormány militarizációs törekvéseire utaló egyéb jelek

6.1. A honvédségnél betölthető beosztások számának növelése

A Magyar Honvédségnél betölthető beosztások számát az Országgyűlés határozza meg. Az Országgyűlés által engedélyezett státuszok száma 2018-ban a korábbi 29.700 főről 37.650 főre emelkedett.⁶⁷ Az Országgyűlés által meghatározott keretlétszámon belül a ténylegesen feltölthető beosztások számát a kormány határozza meg. 2019-ben, a koronavírus-járványt megelőzően a kormány 29.850 főben határozta meg a honvédség feltölthető beosztásainak számát.⁶⁸ Másfél évvel később, 2021 májusában azonban már a keretösszeg maximumában, 37.650 főben rögzítette a feltölthető beosztások számát.⁶⁹

6.2. Haderőfejlesztés

A kormány a menekültválság kirobbanását követően hirdette meg a **Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programot**,⁷⁰ amelynek célja, hogy „a Magyar Honvédség meghatározó erő legyen.” A program szerint „*Magyarország függetlenségének, a nemzeti értékek és a magyar állampolgárok védelmének, biztonságának garantálása megköveteli az MH képességeinek fejlesztését.*” Konkrét célja, hogy „*a Magyar Honvédség a térség legmodernebb és legütőképesebb hadseregévé váljon.*”

Ezekhez a célokhoz többek között az alábbi eszközöket rendeli:

- **pénzügyi források:** a Program összesen 3500 milliárdos fejlesztést tűzött ki célul; ezzel összhangban a Magyar Honvédség költségvetését 2022-ben 1003 milliárd Ft-ra tervezik (a 2021-ben tervezett 778 milliárd Ft-hoz képest ez 30%-os emelkedés, de a korábbi évekhez képest még radikálisabb (2014-ben 294 milliárd Ft, 2017-ben pedig 459 milliárd Ft volt); a Program szerint a költségvetés folyamatosan nő 2026-ig;
- **toborzás:** a Program célja, hogy az aktív katonák létszámát 30 ezer főre, a tartalékos állomány létszámát pedig 20 ezer főre növelje (a honvédség létszámával kapcsolatos változásokat I. fent a [...] pontban);
- **oktatás:** a meglévő mellett egy újabb kadétiskola alapítása, tanulói ösztöndíjprogramok meghirdetése⁷¹ és a hazafias nevelés elemei a Nemzeti Alaptantervben;
- **Honvédelmi Sportszövetség és nemzeti lőtér-program:** honvédségi sportközpontok létrehozása és a honvédelmi szempontból kiemelt sportágakra fókuszáló sportprogram;
- **modernizáció:** teljeskörű modernizáció a haditechnikai eszközök tekintetében.⁷²

6.3. A honvédség depolitizáltságának megbontása

A hadsereg feletti jogállami kontroll alapvető feltétele a hadsereg polgári irányítása.⁷³ A polgári irányítás lényege, hogy a hadsereg céljait és feladatát a hadseregen kívüli, külső szereplők határozzák meg úgy, hogy a hadsereg ne kerüljön semmilyen politikai erő befolyása alá, ugyanakkor a hadseregnek se legyen túlhatalma a társadalommal szemben, amely azt létrehozta. Éppen ezért a polgári irányítás egyik garanciája a honvédség depolitizáltsága és ennek részeként a katonák aktív pártpolitikai tevékenységtől való tartózkodása. A militarizációs törekvések egyik jele, hogy a Fidesz-KDNP kormány elkezdte

⁶⁷ A Magyar Honvédség részletes bontású létszámáról szóló 25/2018. (X. 31.) OGY határozat. Ugyanezt a keretösszeget tartotta fenn a Magyar Honvédségnél rendszeresíthető beosztások számáról szóló 24/2019. (VII. 2.) OGY határozat.

⁶⁸ A Magyar Honvédség feltölthető beosztásainak számáról szóló 1671/2019. (XII. 4.) Korm. határozat.

⁶⁹ A Magyar Honvédség feltölthető beosztásainak számáról szóló 1283/2021. (V. 20.) Korm. határozat.

⁷⁰ 1298/2017. (VI. 2.) Korm. határozatban meghirdetett, 2017-2026-ig tartó 10 éves program, elérhető: https://honvedelem.hu/files/files/108409/zrinyi2026_190_190_7.pdf

⁷¹ [Kadétprogram \(kadetprogram.hu\)](https://kadetprogram.kadetprogram.hu/)

⁷² Lásd: „[A Magyar Honvédség pontosan tudja, mit kell venni](https://honvedelem.hu/)” (honvedelem.hu)

⁷³ A Hvt. 35. § (1) bekezdése.

megbontani a katonaság depolitizáltságát. A hadsereg politikai pártoktól való semlegessége ellen ható jelenségként értékelhető például, hogy a miniszterelnök rendszeresen használja a Magyar Honvédség által 2018-ban beszerzett, hivatalosan katonai csapatszállítónak nevezett honvédségi repülőket, nem csak hivatalos utakra, hanem magánutazásokra is. A külföldi látogatások egy részéről fotók és videók jelentek meg a miniszterelnök hivatalos Facebook-oldalán és az állami hírügynökségnél is. A honvédségnél azonban *„nemzetbiztonsági okokra hivatkozva titkolják a gépek beszerzési árát és üzemeltetési költségét, nem teszik közzé útvonalait.”*⁷⁴ Ennél is egyértelműbb jelzésként a Fidesz pártalapítványa által rendezett, Orbán Viktor által 2020 februárjában tartott évértékelőn díszegyenruhás tábournokok jelentek meg. A magas rangú katonai vezetők jelenlétének célja egy politikai elemző szerint: *„egyértelműen az lehet, hogy a Fideszt, Orbán Viktort, illetve a NER rendszerét a nézők és választók az államhatalom stabilitásával, a biztonsággal tudják azonosítani”*⁷⁵

---

⁷⁴ Lásd: [Mit keres a Magyar Légierő a Kanári-szigeteken, Las Vegasban, Dubajban, Máltán vagy Panamában? | atlatszo.hu](#)

⁷⁵ Lásd: [Jogos tisztelgés? Orbán harcaihoz katona kell | 24.hu](#)

1. sz. melléklet: Lőfegyverhasználati tükör

[a 2021. augusztus hónapban hatályos szabályozás szerint]

Rendőr lőfegyverhasználata	Katona lőfegyverhasználata
Lőfegyverhasználatnak csak a szándékosan, személyre leadott lövés minősül. ⁷⁶	A fegyverhasználat a legsúlyosabb kényszerítő eszköz alkalmazása, amelynek során a fegyveres szolgálatot teljesítő katona - saját elhatározásából vagy parancsra - szándékosan személyre irányított, célzott lövést ad le. ⁷⁷
Nem minősül lőfegyverhasználatnak a rendfenntartás céljára rendszeresített gumilövedék, a pirotechnikai eszköz, a könnygázgránát, az elfogó háló lőfegyverrel vagy az e célra szolgáló egyéb kilövő eszközzel történő célbajuttatása. ⁷⁸	[tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, veszélyhelyzetben és válsághelyzetben történő katonai közreműködés] során nem minősül lőfegyverhasználatnak a gumilövedék, a pirotechnikai eszköz, a könnygázgránát, az elfogó háló lőfegyverrel vagy az e célra szolgáló egyéb kilövő eszközzel történő célba juttatása. ⁷⁹
A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. ⁸⁰	A fegyverhasználatot a harceszköz használatára vonatkozó szabályzatok szerint, az ellenállás leküzdéséhez szükséges és arányos erőt alkalmazva kell végezni. ⁸¹
Csapaterő zárt alakzatban történő alkalmazása esetén csak utasításra használható lőfegyver. ⁸²	Kötélékben a katona csak a kötélek parancsnokának parancsára használhatja fegyverét. ⁸³
Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. ⁸⁴	A katonai szervezetek - a cél eléréséhez feltétlenül szükséges és arányos mértékben - törvényben meghatározott feltételek szerint más kényszerítő eszközt is alkalmazhatnak. ⁸⁵
A rendőrt a lőfegyverhasználati jog - a jogos védelem és a végszükség esetein kívül - az e törvényben foglaltak szerint illeti meg. ⁸⁶ A rendőr lőfegyvert használhat a) az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására; b) a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására; c) a terrorcselekmény (Btk. 314-316. §), a jármű hatalomba kerítése (Btk. 320. §) vagy a közveszély okozása (Btk. 322. §)	A fegyveres szolgálatot teljesítő katona - ha más kényszerítő eszközt nem alkalmazhat, vagy az nem vezetett eredményre, és a szolgálati feladatának teljesítéséhez feltétlenül szükséges - a jogos védelem és a végszükség esetén kívül is jogosult és köteles fegyvert használni: a) fegyveres szolgálat ellátása során a maga vagy társa, az őrzött, védett személyek, létesítmények vagy tárgyak biztonságát veszélyeztető, bárki részéről elkövetett támadás vagy az őrzött objektumba, lezárt

⁷⁶ Rtv. 53. § (1) bekezdés.

⁷⁷ Hvt. 56. § (1) bekezdés.

⁷⁸ Rtv. 53. § (3) bekezdés.

⁷⁹ Hvt. 54/D. § (3) bekezdés c) pontja és a Hvt. 54/E. § (3) bekezdés c) pontja.

⁸⁰ Rtv. 15. § (1) bekezdés.

⁸¹ Hvt. 55. § (5) bekezdés.

⁸² Rtv. 52. § (2) bekezdés.

⁸³ Hvt. 55. § (1) bekezdés.

⁸⁴ Rtv. 15. § (2) bekezdés.

⁸⁵ Hvt. 55. § (1) bekezdés.

⁸⁶ Rtv. 52. § (1) bekezdés.

<p>bűncselekmények megakadályozására vagy megszakítására;</p> <p>d) bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal vagy az élet kioltására alkalmas más eszközzel való elkövetésének megakadályozására;</p> <p>e) lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására;</p> <p>f) az állam működése vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos létesítmény ellen felfegyverkezve intézett támadás elhárítására;</p> <p>g) az emberi élet kioltását szándékosan elkövető elfogására, szökésének megakadályozására;</p> <p>i) azzal szemben, aki a nála lévő fegyver vagy élet kioltására alkalmas más eszköz letételére irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, és magatartása a fegyver vagy más az élet kioltására alkalmas eszköz elleni közvetlen felhasználására utal;</p> <p>j) az elfogott, bűncselekmény elkövetése miatt őrizetbe vett, vagy bírói döntés alapján fogva tartott személy erőszakos kiszabadításának megakadályozására, az azt megkísérlővel szemben;</p> <p>k) a saját élete, testi épsége, személyi szabadsága ellen intézett támadás elhárítására.</p>	<p>területre történő jogellenes behatolás megakadályozására,</p> <p>b) fogoly őrzésére, kísérésére irányuló szolgálatban, ha a fogva tartott vagy bárki az őrt megtámadja,</p> <p>c) a szolgálatban lévő katonai rendész a katona vagy a polgári személy általi támadás elhárítására, és a jogszerű intézkedéssel szembeni tetteles ellenállás leküzdésére,</p> <p>d) katonai futárszolgálati feladatok ellátása során, a maga vagy társa elleni, illetve a rábízott küldemény biztonságát veszélyeztető támadás elhárítására.</p> <p>(4) A támadás az a tevékenység, amely a támadó részéről közvetlenül:</p> <p>a) a fegyveres szolgálatot teljesítő katona élete vagy testi épsége ellen irányul, vagy a katonát a szolgálata ellátására képtelen állapotba helyezi, vagy ilyen cselekményt megkísérel, veszélyezteti az őrzött, védett személyek, létesítmények vagy tárgyak biztonságát, vagy az őrzött objektumba, lezárt, védett és biztosított területre való jogellenes behatolásra,</p> <p>b) a fogoly kiszabadítására, az őrhely, az őrzött objektum, és tárgyak megrongálására, használhatatlanná tételére, megszerzésére, birtoklására vagy megsemmisítésére irányul.</p>
<p>A lőfegyverhasználatot a következő sorrendben meg kell előznie</p> <p>a) felhívásnak, hogy a felhívott a rendőri intézkedésnek engedelmeskedjék;</p> <p>b) más kényszerítő eszköz alkalmazásának;</p> <p>c) figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik;</p> <p>d) figyelmeztető lövésnek.⁸⁷</p>	<p>A fegyverhasználatot - kivéve, ha a műveletek jellege nem teszi lehetővé - meg kell előznie:</p> <p>a) felszólításnak cselekvésre vagy a kifogásolt jogellenes magatartás abbahagyására,</p> <p>b) más személy segítségül hívásának,</p> <p>c) lehetőség szerint más kényszerítő eszköz alkalmazásának,</p> <p>d) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik és</p> <p>e) figyelmeztető lövésnek.</p>
<p>A lőfegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán a megelőző intézkedésekre már nincs idő, és a késedelem az intézkedés eredményességét, a rendőr vagy más személy életét, testi épségét közvetlenül veszélyezteti.⁸⁸</p>	<p>A fegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán azokra már nincs idő, és a késedelem az intézkedés eredményességét, az intézkedő katona vagy más személy életét, testi épségét közvetlenül veszélyezteti.⁸⁹</p>

⁸⁷ Rtv. 56. § (1) bekezdés.

⁸⁸ Rtv. 56. § (2) bekezdés.

⁸⁹ Hvt. 58. § (2) bekezdés.

2. sz. melléklet: Panaszeljárási tükör

[a 2021. augusztus hónapban hatályos szabályozás szerint]

RENDŐRI INTÉZKEDÉSEL SZEMBENI PANASZ	KATONA INTÉZKEDÉSÉVEL SZEMBENI PANASZ
<p>Akinek a IV-V. Fejezetben - a 46/A-46/C. § kivételével -, valamint a VI. Fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) <u>alapvető jogát sértette</u>, választása szerint</p> <p>a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez vagy</p> <p>b) kérheti, hogy - amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá - panaszát az alapvető jogok biztosa által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kilététől függően</p> <p>ba) az országos rendőrfőkapitány,</p> <p>bb) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója vagy</p> <p>bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója,</p> <p>bd) az idegenrendészeti szerv főigazgatója bírálja el.⁹⁰ Akinek az intézkedés <u>jogát vagy jogos érdekét</u> érintette, panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez.⁹¹</p>	<p>Akinek a Honvédség állományába tartozó személy VIII. fejezet szerinti intézkedése, annak elmulasztása vagy kényszerítő eszköz alkalmazása <u>alapvető jogát sértette, illetve jogát vagy jogos érdekét érintette</u>, panasszal fordulhat a Magyar Honvédség parancsnokához.⁹²</p>
<p>A panasz ügyében cselekvőképtelen személy helyett törvényes képviselője jár el, korlátozottan cselekvőképes kiskorú vagy cselekvőképességében bármely ügycsoportban korlátozott nagykorú személy helyett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat. A panasz meghatalmazott vagy jogi képviselő útján is előterjeszhető. Jogi képviselőként jogvédelemmel foglalkozó egyesület vagy alapítvány, nemzetiségi önkormányzat, jogi oktatást végző egyetem állam- és jogtudományi doktori fokozattal rendelkező egyetemi oktatója is eljárhat.⁹³</p>	<p>Az panasz ügyében a korlátozottan cselekvőképes kiskorú vagy cselekvőképességében bármely ügycsoportban korlátozott nagykorú személy helyett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat. A panasz meghatalmazott vagy jogi képviselő útján is előterjeszhető. Jogi képviselőként jogvédelemmel foglalkozó egyesület vagy alapítvány, nemzetiségi önkormányzat, jogi oktatást végző egyetem állam- és jogtudományi doktori fokozattal rendelkező egyetemi oktatója is eljárhat.⁹⁴</p>
<p>Az intézkedést foganatosító szervhez benyújtott panaszt az intézkedést foganatosító szerv vezetője közigazgatási hatósági eljárásban bírálja el. A panaszeljárások tárgyi költségmentesek.⁹⁵</p>	<p>A panasz elbírálása közigazgatási hatósági eljárásban történik, a közigazgatási hatósági eljárás tárgyi költségmentes.⁹⁶</p>

⁹⁰ Rtv. 92. § (1) bekezdés.

⁹¹ Rtv. 92. § (2) bekezdés.

⁹² Hvt. 61/B. § (1) bekezdés.

⁹³ Rtv. 92. § (3) bekezdés.

⁹⁴ Hvt. 61/B. § (2) és (3) bekezdés.

⁹⁵ Rtv. 92. § (4) bekezdés.

⁹⁶ Hvt. 61/B. § (4) bekezdés.

<p>A panaszt az intézkedést követő harminc napon belül lehet előterjeszteni, és a beérkezéstől, illetve az áttételtől számított harmincöt napon belül kell elbírálni.⁹⁷</p>	<p>A panaszt a panasszal érintett cselekményt követő harminc napon belül lehet előterjeszteni, és a beérkezéstől vagy - ha áttételre kerül sor - az áttételtől számított harminc napon belül kell elbírálni.⁹⁸</p>
<p>Az intézkedést foganatosító szerv vezetőjének a panasz elbírálása tárgyában hozott határozata ellen fellebbezésnek van helye. A fellebbezést az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetője felett irányítási jogkört gyakorló személy bírálja el. Ha a panaszt első fokon az országos rendőrfőkapitány, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója, a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója vagy az idegenrendészeti szerv főigazgatója bírálta el, a határozat ellen a közigazgatási eljárásban fellebbezésnek helye nincs.⁹⁹</p>	<p>-</p>
	<p>A panasz elbírálásáról hozott döntés közigazgatási perben támadható meg.¹⁰⁰</p>
	<p>A panasz előterjesztésére vonatkozó jogról az érintettet az intézkedés során, vagy a kényszerítő eszköz alkalmazását követően megfelelően tájékoztatni kell.¹⁰¹</p>

⁹⁷ Rtv. 93/B. § (2) bekezdés.

⁹⁸ Hvt. 61/B. § (5) bekezdés.

⁹⁹ Rtv. 93/B. § (3) bekezdés.

¹⁰⁰ Hvt. 61/B. § (6) bekezdés.

¹⁰¹ Hvt. 61/C. §

3. sz. melléklet: Kényszerítő eszközök alkalmazása

[a 2021. augusztus hónapban hatályos szabályozás szerint]

RENŐRI INTÉZKEDÉS ESETÉN	KATONA INTÉZKEDÉSE ESETÉN
Testi kényszer	
<p>A rendőr testi kényszert <u>intézkedése során</u> alkalmazhat.</p> <p>A testi kényszer alkalmazásának célja az ellenszegülés megtörésére, testi erővel cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására kényszerítés.</p>	<p>A katona polgári személlyel szemben testi kényszert abban az esetben alkalmazhat, ha az őt megtámadja vagy szolgálati <u>feladata teljesítésében egyéb módon akadályozza.</u></p> <p>A testi kényszer alkalmazásának célja a támadás elhárítására, valamely cselekvés kikényszerítése vagy abbahagyása, valamint a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörése.</p>
Bilincs	
<p>Rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személlyel szemben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - önkárosítás megakadályozására - támadás megakadályozására - szökés megakadályozására - ellenszegülés megtörésére. 	<p>Katona bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozott vagy korlátozni szükséges személlyel szemben:</p> <p>önkárosítás megakadályozására támadás megtörésére szökés megakadályozására ellenszegülés megtörésére valamint</p> <p>engedély nélküli eltávozás megakadályozására vagy mindezek kísérletének megakadályozására.</p>
Szolgálati kutya	
<p>A rendőr szájkosárral ellátott szolgálati kutyát - pórázon vagy anélkül - kényszerítő eszközként akkor alkalmazhat, ha a testi kényszer alkalmazásának feltételei fennállnak.</p> <p>A rendőr szájkosár nélküli szolgálati kutyát pórázon vezetve alkalmazhat, ha a jogellenesen összegyűlt tömeg enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, illetve, ha az a közbiztonságot súlyosan veszélyeztető csoportosulás szétosztatásához vagy a rendőri intézkedéssel szembeni tevőleges ellenállás leküzdéséhez szükséges.</p> <p>A rendőr szájkosár és póráz nélküli szolgálati kutyát alkalmazhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - súlyos sérüléssel fenyegető támadás elhárítására; - a személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására - súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására. 	<p>A katona szájkosárral ellátott szolgálati kutyát - pórázon vagy anélkül - kényszerítő eszközként akkor alkalmazhat, ha a testi kényszer alkalmazásának feltételei fennállnak.</p> <p>A katona szájkosár nélküli szolgálati kutyát pórázon vezetve alkalmazhat, ha intézkedésével szembeni tevőleges ellenállás leküzdéséhez szükséges.</p> <p>A katona szájkosár és póráz nélküli szolgálati kutyát alkalmazhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - súlyos sérüléssel fenyegető támadás elhárítására, - személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására, - az örzött objektumok megtámadásának elhárítására, vagy illetéktelen behatolás megakadályozására.